

ACTIVITĂȚI DE TIP OUTDOOR – MIJLOC EFICIENT ȘI ACCESIBIL DE ÎNVĂȚARE

Profesor, Todoreanu Maria
Grădinița cu Program Normal ”Obcini” Suceava

Într-o societate în care tehnologia progresează cu o viteză amețitoare și datorită ei de la cele mai fragede vârste copiii sunt asaltați de adevărate avalanșe de informații, științele educației se orientează din ce în ce mai acut către întoarcerea la natură. După secole în care toate eforturile educatorilor s-au concentrat pe aducerea copiilor între pereții clasei pentru a li se face educație, am constatat cu uimire că nu este cea mai fericită formă de educație și, ca atare, a apărut nevoia acută de altceva, de întoarcerea la natură, ca izvor de educație sănătoasă.

Natura, cea pe care conștient sau nu, o distrugem încet dar sigur, ne oferă lecții de supraviețuire de neprețuit: a acoperit cu nisip mărețele piramide egiptene, cu vegetație luxuriantă uimitoarele temple mayașe, a populat cu copaci falnici și animale zonele distruse de catastrofa de la Cernobil. Se pune atunci întrebarea dacă nu cumva viitorul omenirii nu constă, de fapt, în supraviețuirea speciei umane în condiții din ce în ce mai dificile și mai neprevăzute, iar răspunsul la întrebare nu este altul decât cel de întoarcere la natură, ca cel mai bun și eficient educator.

Educația nonformală și, implicit, educația outdoor nu este o activitate lipsită de un efect formativ, ci trebuie înțeleasă ca o realitate educațională mai puțin formalizată. Conceptul de educație nonformală este asociat conceptului de „învățare pe tot parcursul vieții” (lifelong learning).

Evaluarea în cadrul educației nonformale este realizată de cel care învață, iar abordarea multi-disciplinară a procesului de învățare, ajută copiii să înțeleagă și să aprecieze mediul și legătura lor cu acesta. Pregătește copiii pentru un viitor durabil, analizează problemele pe termen lung ale interdependenței om – natură.

Dintre toate aceste forme, educația outdoor se pliază cel mai bine cu cea nonformală, întrucât ca și aceasta, educația outdoor se bazează foarte mult pe participarea activă, maximizează procesul de învățare, minimalizând constrângerea specifică școlii, oferă o utilitate practică imediată cunoștințelor învățate, se desfășoară în contexte diferite având un cadru de învățare și un conținut lejer, folosește metode care stimulează implicarea și participarea, are o structură și o planificare flexibilă, procesul învățării este orientat spre participant, se bazează pe experiența participanților.

Învățământul preșcolar poate fi considerat precursor al educației outdoor, având în vedere că activități formale, informale și nonformale se desfășoară în afara grădiniței dintotdeauna. Excursiile, plimbările în aer liber, vizitele la muzee au fost mereu prilej de transmitere către copii de informații, priceperi și deprinderi, niciodată nefiind organizate doar de dragul de a fi organizate.

Copiii de vârstă preșcolară percep natura înconjurătoare, capătă cunoștințe, își însușesc o anumită atitudine față de diferite fenomene ale naturii. Natura îi atrage prin frumusețea, varietatea ei, precum și prin multitudinea culorilor, formelor, mirosurilor și sunetelor. Unul din mijloacele intuitive prin care copiii pot cunoaște lumea înconjurătoare este și excursia, pe care dicționarul limbii române o denumește ca ”o plimbare sau o călătorie în grup, făcută pe jos, sau cu mijloace de transport, în sens educativ sau distractiv”. De aceea, am folosit plimbările, excursiile și vizitele, în perioada activităților liber-alese, pe o scară din ce în ce mai largă, pentru că ele constituie mijloc de recreere, de destindere și totodată de asimilare de noi cunoștințe și de reactualizare a celor vechi. În același timp, fac legătura directă cu natura și cu societatea, cu rezultatele muncii omului.

În cadrul acestora, copiii au cunoscut în procesul muncii oamenii cu creațiile lor, animalele în mediul lor de viață, păsări, insecte, flori, fructe, legume etc.

Astfel, dacă copiii întreabă: „Cum se numește cutare plantă?”, firește că trebuie să le răspundem direct. Însă dacă întreabă: „Cu ce se hrănește gândacul pe care l-am găsit?”, trebuie să le propunem să adune crenguțe de la copaci de diferite specii și să observe, să gândească, îi va deprinde să fie independenți.

Copiii percep lumea înconjurătoare în totalitatea ei în mod direct, dar nu pot căpăta reprezentări sistematice și corecte despre ea decât cu ajutorul cuvântului adulților, care dirijează întreaga activitate de cunoaștere, îi orientează spre esențial conform scopului propus.

În excursiile făcute, în atenția mea a stat îmbogățirea vocabularului copiilor. Am căutat în acest scop să-i deprind să se exprime corect și clar. Le-am urmărit cu atenție forma de exprimare, să fie cât mai corectă și expresivă. Chiar dacă ne-am găsit în mijlocul naturii sau în vizită la o instituție, nu am admis copiilor întrebări sau răspunsuri incorecte sau fragmentare. Cu cât am insistat mai mult asupra răspunsurilor, cu atât copiii s-au exprimat mai corect.

Însușindu-și cunoștințele, copiii depun efort intelectual, aceasta ajutându-i să-și formeze deprinderi elementare de muncă intelectuală, care-i integrează mai ușor în activitatea școlară de mai târziu. Venind în contact cu obiecte și fenomene din mediul înconjurător, învață denumirea lor, pe parcurs încep să le plaseze în lumea din care acestea fac parte, ajungând la concluzii, la generalizări, abstractizări, la formarea unor noțiuni clare și precise. Cunoașterea își urmează drumul ei, de la contemplarea vie la abstract și înapoi la practică.

Nu este suficient să-l familiarizăm pe copil cu natura și societatea numai din cărți și ilustrate. Un asemenea fel de a educa copiii este profund greșit, deoarece nici cele mai captivante povești, nici cele mai minunate imagini nu pot înlocui natura vie. Excursiile, plimbările și vizitele prijeluiesc contemplarea vie a fenomenelor în mediul lor natural. Prezentând copiilor obiecte și fenomene din natură, reprezentările lor devin clare, corespunzătoare realității. Atunci când copiii observă ceva într-un tablou, reprezentările lor sunt doar aproximative. De exemplu, imaginea unui mijloc de locomotie cunoscut, „trenul”, îi dă copilului o idee cu totul generală. Observându-l direct în gara sau alergând pe linie, copilul își va însuși cunoștințe corecte despre el: aspectul lui caracteristic, mărimea vagoanelor, forma lor, locomotiva, sunetele pe care le produce, viteza cu care merge, mișcarea roților etc.

Excursia, plimbarea și vizita își aduc din plin contribuția la formarea trăsăturilor morale ale copiilor, acestea ocupând un loc important în procesul de formare a personalității lor. Copiii se obișnuiesc cu unele reguli de comportare în colectiv. Ei devin ascultători, li se educă o atitudine conștientă față de cerințele educatoarei, față de colectivul de copii, li se dezvoltă spiritul de organizare și de ordine față de tot ce ceea ce-i înconjoară. Am căutat ca de fiecare dată copiii să ia legătura directă cu unele aspecte din procesul muncii, pentru a-i face să înțeleagă importanța muncii în dezvoltarea societății.

Activitățile outdoor “vizează explorarea posibilităților de utilizare a aerului liber și a cadrului natural ca spațiu de învățare și formarea unor deprinderi pentru a lucra tematic, folosind acest spațiu într-un mod interdisciplinar”. Activitățile outdoor care se desfășoară cu preșcolarii pot fi organizate sub formă de: ateliere de creație, activități sportive, excursii, jocuri diverse, acțiuni practic-gospodărești etc.

Mișcarea fizică ajută la dezvoltarea psihică a copilului, previne labilitatea emoțională, modelează temperamentul și atitudinile. Unii specialiști ai domeniului apreciază că: „educația fizică este fiziologică prin natura exercițiilor sale, pedagogică prin metodă, biologică prin efectele sale și socială prin organizare și activitate, în centrul căreia stă omul”.

Pe toți, sportul, mișcarea, ne fac să ne recâștigăm demnitatea, tonusul, să ne integrăm mai bine în societate. Pe lângă beneficiile asupra sănătății, sportul va îmbunătăți și comportamentul, învățându-l pe copil ce înseamnă competiția și spiritul de echipă, îl va face ambițios și mai disciplinat. În plus, acesta va câștiga încredere în forțele proprii, se va orienta mai ușor în spațiu și va învăța să se descurce singur.

Voi exemplifica doar câteva astfel de acțiuni, desfășurate în unitatea noastră

Gustul estetic are caracter spontan și individual, de aceea educarea lui depinde de modul de organizare a muncii în orele de educație plastică. Culoarea este viața, este "energie radiantă care ne influențează în mod pozitiv sau negativ, indiferent dacă ne dăm sau nu seama de acest lucru", afirma Johannes Itten, unul dintre marii practicieni ai culorii.

Emoția pe care culoarea o exercită asupra sufletului este cu atât mai puternică "cu cât mai cultivat este spiritul omului asupra căruia se exercită culoarea" (V. Kandinsky).

Educația plastică oferă posibilitatea manifestării depline a creativității și sensibilității copilului. Desenele, colajele, afișe cu mesaj ecologic constituie o îmbinare a esteticului cu informația științifică. Prin aceste activități capătă valoare artistică unele obiecte realizate din materiale refolosibile.

În micile lui compoziții, simple la început, cu forme stângace, uneori deformând realitatea, copilul "povestește" prin intermediul celor învățate, impresiile lui. Chiar dacă "desenul", forma, nu sunt fidele realității, ele sugerează trăiri, impresii, gânduri, vise.

Atelierul de creație "Fantezie și culoare", care a permis tuturor participanților să se exprime prin experimentarea unor tehnici diverse, cum ar fi desenul, pictura, modelajul sau colajul, dar mai ales, să-și dezvolte imaginația prin tratarea creativă a tematicii. Discuția ulterioară, pe marginea lucrărilor realizate de copii, constituie un element esențial al atelierului, deoarece sunt învățați să-și depășească concentrarea, atenția în interesul strict pentru propria creație și sunt îndemnați să analizeze și să aprecieze și celelalte realizări, ale colegilor. Sunt susținuți să-și explice opțiunile personale în privința "evaluării artistice" a celorlalte lucrări și să caute argument prin care să-și susțină sau să-și justifice opinia.

Concurs de întreceri sportive "Sportivii în acțiune", acțiune de tradiție a grădiniței noastre, care are drept obiectiv stimularea interesului pentru educație fizică și sport, dezvoltarea armonioasă a organismului și menținerea stării de sănătate. Folosind o varietate de modalități de colaborare care presupun o implicare activă a părinților alături de copii și educatoarele, considerăm că au de câștigat atât copiii cât și părinții, colectivul grădiniței dar și comunitatea locală.

Parcul nostru ca o floare!" – activitate de igienizare a parcului din apropierea grădiniței. Preșcolarii, înarmați cu saci menajeri, mănuși de unică folosință, după o discuție prealabilă, au înțeles necesitatea menținerii curățeniei în parcul în care ei se joacă zilnic, și astfel au participat la igienizarea acestuia, iar la sfârșit, au simțit o mare bucurie văzând rezultatele muncii lor. Acțiunea a continuat prin organizarea în parcul curat a unor jocuri distractive și sportive de echipă.

Alaiul sărbătorilor de iarnă" – activitate derulată în pragul sărbătorilor de iarnă. A fost altă activitate desfășurată în grădiniță pe tema sărbătorilor de iarnă nu ar fi trezit atâtea sentimente și trăiri ca atunci când au trăit pe viu, în momentele în care au colindat și au primit dulciurile sau fructele pentru urările adresate de ei.

Grădinița cu flori și copii" – acțiune de înfrumusețare a spațiului exterior al Grădiniței, unde a fost implicată Agenția pentru Protecția Mediului. Preșcolarii au plantat flori și puiți ornamentali în grădina grădiniței și în jardiniere. Zi de zi, copiii urmăresc evoluția florilor plantate de ei, le îngrijesc și le protejează, valoarea educativă a acțiunii fiind foarte mare.

Prin toate activitățile desfășurate, s-au constatat următoarele beneficii directe:

- acest tip de educație o completează pe cea formal;
- socializare;
- educare pentru o viață sănătoasă;
- participanții sunt puși în situația de a-și cunoaște și chiar de a-și depăși propriile limite;
- trăirea de experiențe inedite în mijlocul naturii;
- creșterea stimei de sine;
- creșterea disponibilității spre comunicarea cu părinții;
- dezvoltarea personală și la creșterea șanselor de integrare socială a acestora
- gestionarea fricii de vorbit și acționat în public;

- înțelegerea, acceptarea și respectarea regulilor prezente în familie și societate, îmbunătățirea performanțelor școlare, descoperirea aptitudinilor și talentelor;
- creșterea încrederii în sine, capacitatea de a se integra rapid într-un grup de copii cu aceeași vârstă, dezvoltarea aptitudinilor de leader;
- trezesc interesul de a participa la sarcini noi și complexe;
- îi încurajează să nu se sperie de situații imprevizibile și să găsească cea mai bună soluție;
- dezvoltă abilitățile de comunicare fiind orientați către cooperare și colaborare, fără de care nu poate fi atins obiectivul comun al echipei;

Copiii învață să recunoască meritele celorlalți, să le respecte ideile, sentimentele și nevoile, îi ajută să învețe din greșeli; nu exista eșec ci doar feed-back la sfârșitul unei activități

Cadrele didactice trebuie să se aplece permanent asupra literaturii de specialitate, pentru a găsi metodele, mijloacele, materialele și tehnicile cele mai potrivite pentru dezvoltarea creativității, stimularea interesului copiilor și îmbogățirea expresivității plastice a lucrărilor lor..

Activitățile educației de tip outdoor se desfășoară întotdeauna în natură și nu au ca finalitate rezultate palpabile (diplome, atestate), ci produse vizibile la nivelul comportamentului copiilor. Concepția acestui nou tip de educație este că orice om pus în condiții grele, chiar extreme de viață și supraviețuire, își mobilizează exemplar resursele corporale și mintale, la un nivel incomparabil mai înalt decât o face în mod normal, în viața obișnuită (la birou). Oamenii sunt mult mai sensibili când se află în mijlocul naturii. Aici, neîncorsetați de relații și obligații sociale, nesprijiniți de multitudinea de proteze artificiale care le susțin viața în oraș, ei își aduc aminte că fac parte dintr-un sistem natural mai mare, își dezvăluie firea și sunt mai receptivi, nu se mai conformează stereotipurilor discriminatorii bazate pe criterii de rasă, clasă socială, religie etc. Viața în aer liber arată omului ce slab este în mijlocul naturii și îl obligă să colaboreze cu și să se bazeze pe ceilalți.

Bibliografie:

- 1.***, (2008), *Curriculum pentru Învățământul preșcolar*, București
- 2.Life Long Learning Program, (2012-2013), *Manual de educatie outdoor*, Primăria Cătunele.
- 3.*Scrisoare metodica pentru anul școlar 2014 - 2015*.
- 4.Susila,I, (1982), *Culoarea cea de toate zilele*, Editura Albatros, Bucuresti.